

Asia: VN/4163/2023

Valtioneuvoston asetus mikroyhdistysten tilinpidosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö

VN/4163/2023

Valtioneuvoston asetus mikroyhdistysten tilinpidosta

Finanssiala esittää muutoksia ja tarkennuksia asetusehdotukseen

- Finanssiala ry (jäljempänä FA) esittää, että käteiskassaa koskeviin pykäliin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit arvioidaan
- FA ehdottaa, että asetusehdotuksessa tuotaisiin selkeämmin esiin digitaalisen tilinpidon vaihtoehto ja edellytykset käteiskassapykälien laajennuksen vaihtoehdoksi
- FA esittää, että asetusehdotuksessa tuotaisiin esiin esittelymuistiolounnoksessa mainitut muut mahdolliset sopimuskumppanit mahdollisena pienempien yhdistysten (jäljempänä mikroyhdistysten) KPL:n mukaisen kahdenkertaisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen edellyttäjinä

1 FA:n havainnot asetusehdotukseen käteiskassasta lisätyistä pykälistä

Asetusehdotuksen kassaperusteisen tilinpidon lähtökohdaksi on esitetty transaktioiden perustumista tilimaksuihin, mikä mahdollistaisi asetusehdotuksessa mikroyhdistyksille kaavaillun

helpotuksen kahdenkertaisesta kirjanpidosta luopumisena ja tuloslaskelman ja taseen sijaan vuosikoontiin tai vuosilaskelmaan perustuvana kevennettynä raportointina. Asetusehdotuksen 3 §:n 1 momentin mukaan tilinpidon jokaisen tapahtuman on perustuttava kuittiin tai muuhun tositteeseen, mutta kuitenkin tämän lisäksi asetusehdotuksessa esitellään ja mahdollistetaan suhteellisen laaja käteisen rahan käyttö (6–8 §) aikana, jolloin sekä kuluttajat että yhteisöt ovat vähentäneet voimakkaasti käteisen rahan käyttöä ja siirtyneet sähköisiin maksutapoihin.

Mm. OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun vastainen toimintaryhmä (Financial Action Task Force, FATF) on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, kuinka aatteellisia yhdistyksiä voidaan ja pyritään hyödyntämään terrorismin rahoitukseen. Rahanpesusta poiketen merkittävä osa terroristisen toiminnan ja tekojen rahoituksesta tapahtuu täysin laillisilla varoilla ja rahanpesuun suhteutettuna erittäin pienillä rahamäärillä. Vuositasolla tarkasteltuna jo 300 euron käteiskassa mahdollistaisi varsin huomattavien käteismaksujen kierrättämisen esim. yhdistyksen pankki- tai maksutilin kautta eteenpäin lainvastaisiin tarkoituksiin. Esittelymuistiolounnoksesta ei ilmene, että käteismaksupykäliin liittyviä riskejä olisi selvitetty tai arvioitu asetustekstin valmistelun yhteydessä.

FA esittää, että käteiskassaa koskeviin pykäliin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit arvioidaan asianmukaisesti yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa, ja pykälien sisältö tarvittaessa tarkistetaan saadun palautteen mukaiseksi ennen niiden sisällyttämistä asetuksen lopulliseen versioon.

Asetusehdotuksen 7§:ssä, Käteiskassan tarkastusvelvollisuus, on esitetty, että käteiskassa tarkastetaan kaksi kertaa vuodessa kassakirjaan nähden kahden yhdistyksen jäsenen toimesta. Kassakirjan tarkastusta/täsmäytystä ei pykälässä kuitenkaan sidota suhteessa varsinaiseen tilioitteeseen. Kassakirjan huomioon otto asetusehdotuksessa vaikuttaa yleisesti irralliselta aiemmin määriteltyyn muuhun dokumentaatioon ja yhdistyslain 37 a§ 6 momentin kuukausittaiseen läpikäyntiprosessiin nähden. Kassakirjan täsmäyttäminen muuhun tilinpitoon tulisi sisältyä niin vuosilaskelman kuin vuosikoonnin dokumentteihin ja prosesseihin. Myös toiminnan tarkastajan rooli vuosikoonnin ja vuosilaskelman sekä myös käteiskassan varmennuksen osalta jää epäselväksi.

FA ehdottaa, että yleistä varmennusvelvollisuutta sekä toiminnan tarkastajan roolia mikroyhdistyksissä avattaisiin.

Asetusehdotukseen tehdyt pykälälaajennukset käteisellä toteutettaviin tapahtumiin eivät tue mikroyhdistysten siirtymistä digitaaliseen tilinpitoon.

FA esittää, että asetusehdotuksessa tuotaisiin selkeämmin esiin digitaalisen tilinpidon vaihtoehto ja edellytykset.

2 Yhdistysten pankkitileihin liittyvät haasteet sekä yhdistysten perustietojen täydentäminen ja päivitys

Asetusluonnosta koskevassa kuulemistilaisuudessa 14.2.2023 nostettiin esille yhdistysten kokemukset pankkitilin avaamisen vaikeudesta. Edellä käsiteltyjä käteiskassaan liittyviä näkökohtia lukuun ottamatta asetusehdotus ei välittömästi näyttäisi vaikuttavan pankkitilin avaamisen edellytyksiin.

Selvennyksenä FA haluaa tuoda esille sen, että rahanpesulain (444/2017) yhteisöasiakkaiden tuntemista koskevat vaatimukset soveltuvat kaikilta osin myös asetusehdotuksen kohteena oleviin mikroyhdistyksiin. Eräitä kansallisia lisävaatimuksia lukuun ottamatta rahanpesulain normit perustuvat suoraan EU:n rahanpesudirektiiveihin, eikä niiden sivuuttaminen tai yksipuolinen lieventäminen ole mahdollista kansallisin toimenpitein. Pankkien noudattamat käytännöt perustuvat rahanpesulain säännöksiin ja Finanssivalvonnan tulkintaohjeisiin.

Pankkien kokemusten perusteella keskeinen ongelma pankkisuhdetta avattaessa on se, että yhdistysrekisteriin merkityt perustiedot ovat puutteellisia tai vanhentuneita. Mikäli pankki ei saa luotettavaa selvitystä siihen, ketkä ovat yhdistyksen hallituksen jäseniä, kenellä tai keillä on oikeus kirjoittaa yhdistyksen nimi, mitkä ovat yhdistyksen toiminnan tarkoitus ja rahoituslähteet, sekä muihin asiakkaan tuntemisen kannalta tarpeellisiin kysymyksiin, rahanpesulaki kieltää perustamasta tai jatkamasta asiakassuhdetta kyseisen yhdistyksen kanssa.

Kansalais- ja järjestötoiminta on tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa ja yhteiskuntarauhaa, ja FA pitää tärkeänä, että yhdistyslain mukaan perustetuilla ja toimivilla yhdistyksillä on mahdollisuus saada tarvitsemansa pankkipalvelut.

Tämän varmistamiseksi FA pitää tarpeellisena, että EU:n ja kansallista rahanpesusääntelyä kehitettäessä huomioidaan nykyistä vahvemmin tarve pankkipalveluiden saatavuudelle ja kansallisesta, EU:n tason ylittävästä lisäsääntelystä luovutaan. Lisäksi mikro- ja muidenkin yhdistysten hallinnon sääntelyä ja valvontaa tulee kehittää niin, että yhdistykset voivat nykyistä sujuvammin täyttää rahanpesulain asiakkaan tuntemista koskevat vaatimukset, ja niiden yhteistyötahot voivat luottaa siihen, että yhdistysrekisteriin merkityt tiedot ovat kattavia, oikeita ja ajan tasalla.

Asetusehdotuksen 13 §:ssä edellytetään, että vuosikoonnissa on ilmoitettava yhdistyksen nimi ja Y-tunnus, sekä vastuuvollisen nimi ja asuinpaikka. Asetusehdotuksessa ei kuitenkaan tällä hetkellä edellytetä erikseen vastaavia yhdistystietoja silloin, kun yhdistys laatii vuosikoonnin sijasta 9–11 §:n mukaisen vuosilaskelman.

FA ehdottaa, että myös vuosilaskelman yhteydessä tulee antaa vuosikoonnissa edellytetyt vastaavat tiedot. FA ehdottaa myös, että tilinpäätöksen, vuosilaskelman tai vuosikoonnin valmistelun yhteydessä yhdistykset yleisesti veloitettaisiin tarkistamaan, päivittämään ja täydentämään yhdistysrekisteriin merkityt perustietonsa.

3 Sopimuskumppaneiden mahdollisuus edellyttää yhdistykseltä kahdenkertaista kirjanpitoa

Mikroyhdistysten tilinpidosta 9.3.2023 annetussa esittelymuistioluonnoksessa on todettu seuraavasti: ”Käytännössä voi olla tilanteita, joissa mikroyhdistyksen määritelmän tuottojen ja toiminnan luonteen osalta täyttävän yhdistyksen rahoittajat, sopimuskumppanit tai sen harjoittama toiminta muuten edellyttää kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa ja tilinpäätöstä, eli kahdenkertaista, suoriteperusteista kirjanpitoa”. Asetusehdotuksessa muotoiltu pykäläteksti viittaa kuitenkin pelkästään avustuksen antajaan tai toimivaltaiseen viranomaiseen, jotka voisivat asetusehdotuksen mukaan edellyttää mikroyritykseltä kahdenkertaista kirjanpitoa, eikä siten viitata muihin sopimuskumppaneihin.

FA esittää, että asetuksessa tuodaan selkeämmin esiin esittelymuistioluonnoksessa mainitut muut mahdolliset sopimuskumppanit kuten finanssialan yritykset mahdollisena KPL:n kahdenkertaisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen edellyttäjinä.

4 Mikroyhdistyksen yhdistyslain 37 a §:ssä edellytettyjen kriteerien todentaminen

Mikrokokoisilla yhdistyksillä vuosilaskelma sisältää 10 §:n mukaan liitteen mukaisen tuloslaskelman sekä päättäneeltä että edelliseltä tilikaudelta. Tiliavoimessa vuosikoonnissa avustusten ja muiden tulojen määrä ei käy selkeästi ilmi 13 §:ssä edellytetyistä tiedoista. Vuosikoonnissa ei myöskään edellytetä tietoja edelliseltä tilikaudelta.

FA esittää, että asetusehdotuksessa tulisi varmistaa, että mikroyhdistyksen avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä (liikevaihto) päättäneeltä ja sitä välittömästi edeltäneeltä tilikaudelta käy selkeästi ilmi, jotta mikroyhdistyksen 30.000 euron raja-arvon alitus sekä myös muut yhdistyslain 37a §:n edellyttämät kriteerit mikroyhdistyksen kevyemmästä tilinpidosta voidaan helposti todentaa vuosikoonnin yhteydessä.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila

Rehn Teija
Finanssiala ry